

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)
SSN Grzegorz Pastuszko (sprawozdawca)
SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi A. R.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o sygn. I CSK 3126/25, z udziałem Skarbu Państwa – Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 27 maja 2026 r.,

oddala skargę.

Grzegorz Pastuszko Joanna Lemańska Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Dnia 7 kwietnia 2026 r. (data nadania przesyłki poleconej) A. R. (dalej: „skarżący”), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki toczącej się przed tym Sądem pod sygn. I CSK 3126/25. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym toczącym się pod sygn. akt I CSK 3126/25 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz skarżącego kwoty 20 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia skargi do dnia zapłaty;

3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego kosztów tego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg stosownych przepisów.

W uzasadnieniu skargi skarżący przedstawił szczegółowo sekwencję zdarzeń w sprawie. Swój opis rozpoczął od daty wniesienia pozwu do Sądu Okręgowego w Warszawie, tj. 19 lutego 2010 r., wskazując przy tym strony postępowania oraz treść żądania, z jakim wystąpił wraz z żoną. Wspomniał kolejno o postępowaniu pierwszoinstancyjnym zakończonym wydaniem przez Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku 6 listopada 2019 r., postępowaniu odwoławczym zakończonym wydaniem przez Sąd Apelacyjny w Warszawie wyroku 8 listopada 2024 r. Zaprezentował czynności od marca 2025 r., tj. wniesienia skargi kasacyjnej, podając przy tym, że odpisy skarg kasacyjnych powodów zostały doręczone ich pełnomocnikowi dopiero w połowie września 2025 r. To ostatnie – w jego ocenie – stanowiło, że postępowanie międzyinstancyjne pod sygn. V WSC 43/25 było również przewlekłe. Dalej wskazał, że sprawa została przekazana do Sądu Najwyższego w październiku 2025 r. Zaznaczył też, że pod koniec listopada 2025 r. pełnomocnik skarżącego otrzymał zawiadomienie o składzie rozpoznającym sprawę. Podniósł jeszcze, że do chwili obecnej brak jest jakiegokolwiek informacji o dalszych czynnościach w sprawie, co oznacza to, że od 6 miesięcy w sprawie nie toczą się jakiegokolwiek czynności i – według jego twierdzenia – świadczy to o przewlekłości tego postępowania. Wskazał zarazem, że łączny czas trwania postępowania trwa już ponad 16 lat.

W dalszej części uzasadnienia skarżący przedstawił argumentację prawną, odwołując się do przepisów ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, postanowień Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz dorobku orzeczniczego. Podkreślił, że ocena przewlekłości postępowania powinna obejmować cały jego przebieg – od momentu wniesienia pisma wszczynającego postępowanie przed sądem pierwszej instancji aż do chwili złożenia skargi na przewlekłość – bez dokonywania podziału na poszczególne etapy sprawy. Zaznaczył również, że postępowanie, liczone od wniesienia pozwu w lutym 2010 r. do chwili wniesienia skargi, gdy sprawa pozostaje na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym, trwa już ponad 16 lat. W ocenie skarżącego tak długi czas

rozpoznawania sprawy stanowi naruszenie jego prawa do rozpoznania jej bez nieuzasadnionej zwłoki.

Pismem z 30 kwietnia 2026 r., stanowiącym odpowiedź na skargę, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi w całości.

W uzasadnieniu swojego stanowiska Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zreferował żądania skarżącego i przedstawione fakty. Odnośnie do czynności w sprawie objętej skargą wskazał, że zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z dnia 31 października 2025 r. sprawa została przydzielona sędziemu sprawozdawcy. Prezes Sądu Najwyższego zarządził również zawiadomienie o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy. W dniu 13 listopada 2025 r., w związku z zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału I, Sąd Najwyższy Izba Cywilna zwrócił akta sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, który ponownie przedstawił skargę kasacyjną powódki w dniu 25 listopada 2025 r. W związku z powyższym zawiadomienie o składzie rozpoznającym sprawę zostało wystosowane w dniu 26 listopada 2025 r. i doręczone pełnomocnikowi strony powodowej w dniu 28 listopada 2025 r. Skargę na przewlekłość postępowania złożono po upływie ok. 4 miesięcy.

Wobec powyższego Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zauważył, że w świetle okoliczności sprawy – wbrew twierdzeniom skarżącego – sprawa nie jest rozpoznawana zbyt długo, biorąc pod uwagę okoliczności zarówno tej sprawy, jak i innych, podobnych środków, zawisłych przed Sądem Najwyższym.

Dodatkowo Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł, że ustawodawca nie wprowadził żadnych kategoriycznych terminów na rozpoznanie spraw sądowych, zaznaczając, że w świetle orzecznictwa w ustawie o skardze postępowania, które trwa dłużej niż 12 miesięcy, nie zakwalifikowano automatycznie jako przewlekłego. Jak wywodził, oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, w tym należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, mając na względzie terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd Najwyższy w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, zauważył, że postępowanie w sprawie wywołanej wniesieniem skargi kasacyjnej nie trwa dłużej niż to konieczne, a zatem nie zachodzą podstawy do uwzględnienia skargi.

Z ostrożności procesowej Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że żądana przez skarżącego suma pieniężna jest oczywiście nieproporcjonalna a z drugiej strony nie spowodowała ani nie pogłębiła w istotny sposób dolegliwości dla skarżącego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

W przypadku wniesienia skargi na przewlekłość postępowania wszczętego skargą kasacyjną, kognicja Sądu Najwyższego ograniczona jest wyłącznie do oceny, czy standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki został zachowany w postępowaniu toczącym się przed Sądem Najwyższym.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest bowiem stanowisko, że postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym nie jest kontynuacją wcześniejszych postępowań, lecz dotyczy nowej sprawy wszczętej przez wniesienie skargi kasacyjnej w sprawie cywilnej albo kasacji w sprawie karnej – nadzwyczajnych środków zaskarżenia, które przysługują od prawomocnych

orzeczeń sądu drugiej instancji. Oznacza to, że w pojęciu „tok postępowania od czasu jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia”, nie mieści się postępowanie przed Sądem Najwyższym, choćby jego wynikiem było uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Postępowanie w sprawie cywilnej wszczętej skargą kasacyjną albo w sprawie karnej wszczętej kasacją jest nowym postępowaniem w sprawie w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, a zarzuty odnośnie do przebiegu tego postępowania wnoszone w jego toku podlegają rozpoznaniu wyłącznie przez Sąd Najwyższy, stosownie do treści art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym, jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed Sądem Najwyższym, właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 sierpnia 2013 r., III SPP 152/13; 20 marca 2024 r., I NSP 238/23; uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13).

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie podlega w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, należy uwzględnić: łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego, zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Wskazana wyżej reguła stanowi jedynie ogólnie przyjęty standard orzeczniczy, który może, choć wcale nie musi, znaleźć zastosowanie w określonej sprawie. Sąd Najwyższy zwracał już kilkakrotnie uwagę, że przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania nie oznacza automatycznie wystąpienia stanu przewlekłości, gdyż dla jego stwierdzenia konieczne jest zbadanie wszystkich okoliczności sprawy. Według zaprezentowanego w tym zakresie stanowiska, przy ustalaniu, czy w konkretnym przypadku mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, m.in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Wymóg ten uniemożliwia dokonanie oceny przewlekłości postępowania w sposób mechaniczny, obligując tym samym do oceny indywidualnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Z orzecnictwa również wynika, że pojęcie przewlekłości postępowania nie jest bezpośrednio zależne od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin rozstrzygnięcia. Oznacza to, że nie można dokonywać ocen wyłącznie przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia odwołania do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Przyjmuje się, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie można uznać – jeśli istnieją ku temu powody – za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się. Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być traktowane jako tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17).

Wreszcie, w judykaturze formułuje się tezę, że dla oceny, czy w danej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, znaczenie ma nie tylko sam sztywny upływ czasu, ale wymagają również rozważenia wszystkie okoliczności

wpływające na przebieg postępowania, w tym sprawność podejmowanych przez sąd czynności oraz postępowanie skarżącego. Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15; 12 stycznia 2022 r., I NSP 234/21).

Wskazane przez ustawę przesłanki również korespondują z przesłankami sformułowanymi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) w jego orzecznictwie. Zgodnie z nimi, oceniając czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, sąd obok czasu trwania postępowania obowiązany jest wziąć pod uwagę szczególne warunki sprawy, w szczególności stopień jej złożoności, a także zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenie materii objętej skargą (zob. wyroki Trybunału z: 21 września 2000 r. w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce, skarga nr 33082/96; 4 kwietnia 2000 r. w sprawie Dewicka przeciwko Polsce skarga nr 38670/97; 26 października 2000 r. w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce skarga nr 25693/94; 26 lipca 2001 r. w sprawie Jedamski przeciwko Polsce, skarga nr 29691/96; 14 stycznia 2003 r. w sprawie W.M. przeciwko Polsce, skarga nr 39505/98; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001 s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21; 14 września 2022 r., I NSP 251/22; 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Uwzględniając powyższe, Sąd Najwyższy w punkcie wyjścia swych rozważań podkreśla, że przedmiotem jego oceny jest wyłącznie postępowanie kasacyjne prowadzone przed tym Sądem, wszczęte wniesieniem skargi kasacyjnej 22 października 2025 r. Dla rozstrzygnięcia skargi na przewlekłość nie mają

natomiast znaczenia czas trwania ani przebieg wcześniejszego postępowania toczącego się przed sądami powszechnymi, które zakończyło się prawomocnym wyrokiem wydanym przez Sąd Apelacyjny w Warszawie 8 listopada 2024 r. Okres ten pozostaje poza zakresem kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu.

Idąc dalej, w oparciu o poczynione ustalenia Sąd Najwyższy stwierdza, że z akt sprawy o sygn. I CSK 3126/25 wynika, iż od dnia wpływu do Sądu Najwyższego akt sprawy wraz ze skargą kasacyjną, tj. od 22 października 2025 r., upłynęło siedem miesięcy. Postępowanie kasacyjne zostało zainicjowane wniesieniem 31 marca 2025 r. skarg kasacyjnych skarżącego oraz powódki, które po wykonaniu czynności związanych z doręczeniem ich pozostałym stronom postępowania Sąd Apelacyjny w Warszawie, przedstawił Sądowi Najwyższemu. Sprawę zarejestrowano pod sygn. I CSK 3126/25. Zarządzeniem z 31 października 2025 r. do sprawy wyznaczono sędziego sprawozdawcę. Następnie zarządzeniem z 12 listopada 2025 r. zarządzono zwrot akt sprawy do Sądu Apelacyjnego celem nadania biegu skardze kasacyjnej powódki i jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu. Sąd Apelacyjny zwrócił akta sprawy 25 listopada 2025 r. i 26 listopada 2025 r. Sąd zawiadomił strony postępowania o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy.

Wobec powyższego – zdaniem Sądu Najwyższego – przebieg postępowania kasacyjnego nie pozwala na stwierdzenie jego przewlekłości i w efekcie przyjęcie, że miała miejsce bezczynność Sądu Najwyższego naruszająca prawo skarżącego do uzyskania rozstrzygnięcia bez nieuzasadnionej zwłoki.

W związku z tym Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, oddala skargę.

Grzegorz Pastuszko

Joanna Lemańska

Paweł Wojciechowski

[D.Z.]

[r.g.]

